

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Iduns Kungl. Hofboktr.

N:r 49 (572)

Fredagen den 9 december 1898.

11:te årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modet., fjortondagsuppl. > 5:— Iduns Modet., månadsuppl. > 3:— Barngarderoben > 3:—		Byrå: Klara södra kyrkog. 16, 1 tr. Öppen kl. 10—5. Allm. telef. 6147. Rikstelef. 1646.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösn:r endast för kompletteringar.)	Annonspolis: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påtörjadt tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
---	--	--	--	--	--

Anna Boberg-Scholander.

”Tirfings” diktarinna.

Ur sagan om Tirfing — Durins och Dvalins lifslösen, det vebbringande smidet, som i ögontjusande fägring höljde sin förderflighet, svärdet af hvilket »det glimmade likt solstrålar», men som, var dömdt att hvarje gång det drogs blifva mans bane och som frambesvuret af Hervor, Angantyrns dotter, med det manligt starka sinnelaget, vållade undergång af hela hennes ätt — ur denna sagokrets har fru *Anna Boberg-Scholander* hämtat ämnet till den »mytiska sagodikt», med hvilken hon i dessa dagar debuterar som vitter författarinna. Uppställer man som främsta fordran på en dikt som denna, att den skall tilltala känsla och fantasi, försätta läsaren i stämning och få honom att för några ögonblick glömma nutidens jäktfyllda lif, så torde fru *Bobergs Tirfing* motsvara äfven högt ställda anspråk.

Vare därmed ingalunda sagdt, att den icke också äger reelt konstnärsvärde, men därom är det de sakkunnige förbehållet att döma. Hvad den historiska kostymen beträffar har fru *Boberg* för att få den så trogen som möjligt, vändt sig till professor *Oskar Montelius* för att erhålla råd och upplysningar.

Fru *Boberg* har behandlat sitt ämne i en prolog, två akter och en epilög. Till utgångspunkt har hon valt det besök som *Hervor*, hjälteskrudad och under namnet *Hervard* (»*Hervardur*»), aflägger vid *Arngrimsönernas* grafhöggar å *Samsö*, då hon tvingar sin fader, *Angantyr*, att vakna ur sin dödssömn och åt henne öfverlämna den solglänsande

Tirfing. *Hervards* besök hos konung *Gudmund* i *Glasesvall* är så den ur sagan hämtade bakgrund, mot hvilken fru *Bobergs* dikt spelar. Hon låter *Hervor* gripas af en oöfvervinnelig kärlek till *Gudmunds* son, den ädle, väne *Vidar*, under det hon själf som hjälten *Hervard* vinner den solfagra *Gullvägs* hjärta. *Hervor* lider ousägliga kval, bunden som hon är af eden till *Angantyr* att aldrig röja sin möbörd. *Gullvägs* känslor anar hon icke, och

när denna, utan hennes begäran, skänkes henne till brud, ryggar hon förskräckt tillbaka. För denna skymf utmanas hon af *Vidar*. Hon blottar då *Tirfing*. *Vidar* faller, och *Hervor* sjunker förkrossad ned vid hans lik. I epilögen finna vi henne åter vid *Angantyrns* grafhög. Där slutar hon sitt lifs saga med ett högstämmt kväde, hvori hon uttalar sin förhoppning om vänare himlar och vänare jord, om det skuldfri lycksalighetsriket under den hvite åsens, *Balders*, välsignelserika spira. I detta hopp finner *Hervor* tröst för sitt hjärtslitande kval och sitt förfelade lif.

Det finnes i fru *Bobergs Tirfing* såväl kraftiga som veka toner, uttryck för jublande lifsglädje och kvalfylld sorg, för ljuf, hoppskimrande kärlek och stark, förtärande lidelse, för tviflets nattsvarta mörker och ett allt besegrande hopp.

Tirfing är genom mångfalden af stämningar särskildt ägnad för musikalisk behandling, och den har också inspirerat en af våra mera bemärkte yngre tonsättare, *Wilhelm Stenhammar*.

Af direktionen för kungl.

Hvar odugd åker fram, har hon sitt straff på medan:
Ho lustan hysa vill, han måst' ock hysa svedan.

S. Columbus.

operan var Tirfing redan i våras antagen till uppförande. Ja, den var till och med designerad till invigningsopera. Men som höga vederbörande ej måtte ha haft riktigt klara papper med afseende på invigningen, fingo vi upplefva den i sanning originella anordningen att på den dagen fröjda oss åt ett program, som redan andra gången ej förmådde locka mer än halft hus. Och ändå fanns det att välja på flere nya operor af lefvande svenska kompositörer. Det var en embarras de richesse, som för ovanlighetens skull ledde till så godt som en bankruttförklaring. Men bättre sent än aldrig, och i dag, fredag, går premiären af Tirfing af stapeln.

* * *

Häromdagen besökte jag fru Boberg i hennes och hennes mans konstnärligt originella hem vid Birgerjarlgatan. Vid skenet af en muntert flammande brasa i den trefliga »pejsen» berättade hon mig, hur Tirfing kom till. Tanken att skriva en operatext uppstod hos fru Boberg, då herr Stenhammar en gång på skämt, men väl också till en del på allvar, uppmanade henne att »laga till» en sådan åt honom. Hon hade aldrig förr sysslat med författarskap, och ej ens hennes närmaste trodde, att hon skulle lyda tonsättarens uppmaning. Men hon tog fasta på tanken, beslöt att utföra den, valde sitt ämne — eller rättare ämnet inställde sig hos henne genom den process, som skalderna kalla inspiration —, och på en resa mellan München och Berlin våren 1896 uppsatte hon planen för Tirfing. Hösten samma år tillbringade hon ute på Skugan, det scholanderska sommarhemmet vid Lilla Värtan, och i lugnet och stillheten därute formade hon, strof för strof, sin sagodikt, så att hon vid återkomsten till Stockholm kunde till herr Stenhammar fullt färdig öfverlämna den äskade operatexten.

När det så blifvit beslutadt, att Tirfing skulle uppföras å operan, åtog sig fru Boberg att öfvervaka och leda iscensättningen. Till alla dekorationer har hon lämnat egenhändigt utförda skisser. Kostymerna äro utförda under hennes öfverinseende och efter noggranna, i de minsta detaljer af henne utförda planscher. Tyger och smycken ha anskaffats genom henne, och hon har till och med fått lägga hand vid tillskärningen af de koturner Hervard bär, ty som dessa hvarken äro »Lohengrinskor», »Hugenottschor» eller det »slags galoscher» som för öfrigt användas vid operan, stod teaterskomakaren rådlös. Man kan lätt föreställa sig, att arbetet med iscensättningen i hög grad fordrat studier och omtanke, tid och tålmod. Fru Bobergs verksamhet har dock betydligt underlättats genom den goda vilja och det tillmötesgående, som ådagalagts af alla dem som haft med rekvisita att göra. Och särskildt har samarbetet med regissören, herr Elmblad, varit af odeladt angenäm beskaffenhet. Men trots detta ha nog fru Bobergs krafter och tålmod mången gång satts på hårda prof. Nu äro emellertid »mödans timmar flydda»; återstår er-

kännandet för fullgjordt värf — ett erkännande, som helt säkert icke kommer att utebli.

* * *

Fru Boberg har förut skaffat sig välförtjänt berömmelse på ett annat område än det literära, nämligen det konstnärliga. Med alster af sin pensel har hon flere gånger framträdtt offentligen. För ett tiotal af år sedan debuterade hon som akvarellmålarinna, men ägnade sig snart därefter åt det dekorativa måleriet. Till en början sysslade hon då med gobelinimitationer. Den första större beställning hon på detta område utförde var dekoreringsen af en matsal i greffe von Hallwyls villa vid Ljusne. Kommo så i rask följd matsalsväggarna å Hotel Rydberg, en figurfris (ämne: Den underbara harpan) till ett rum i etsyren Herman Häggs bostad utanför London, en dito (med visan Signa-lill till ämne) för grosshandlaren V. Hasselblad i Göteborg, oljemålningarna till Saltsjöbadens hotellvestibul, Hasselbackspannåerna och en fris, målad al fresco, på Centralpalatset i Falun, samt åtskilliga privata beställningar. Flere sådana ligga och vänta på att bli utförda. Få nu se, hur de literära intressena komma att samsas med de konstnärliga!

Fru Anna Boberg, kanske den blondaste af alla »blonda Scholander», är som bekant dotter till F. W. Scholander, den genialiske arkitekten, målaren, tonsättaren och skalden, och dennes ännu lefvande maka, fru Carin Scholander, född Nyström. Själff säger fru Boberg, att hennes konstnärsbegåfning egentligen icke röjdes under uppväxttiden i hemmet, där den ej heller tog sig just andra uttryck än färgläggandet af modejournaler, ett nöje som ofta öfvades i syskonkretsen. Däremot studerade hon musik och sändes vid unga år till Paris för att ytterligare utbildta sina anlag på detta område. Vid tjugotre års ålder ingick hon äktenskap med den nu så framstående arkitekten Ferdinand Boberg. Det var först efter sitt giftermål hon började sin konstnärsbana. Hennes poetiska begåfning har ej förrän nu brutit fram och hittills ej gifvit sig till känna annat än genom åstadkommandet af — julkappsverser. Genom täta utrikes resor har hon vidgat sina vyer och skaffat sig nya, friska intryck. »De intressantaste resor jag gjort,» sade mig fru Boberg, »ha varit till Algier och Samsö. Erbjudes det mig att få återse blott endera af dessa platser, så valde jag ovillkorligen Samsö» — denna härliga stamort för nordisk sång och saga.

Man behöfver ej mer än några minuter iakttaga fru Bobergs anletsdrag för att bli öfvertygad om, att hon är i besittning af en okuflig energi. De mål hon sätter sig är hon i stånd att fullfölja till det yttersta. Hon äger en »sprudlande» helse och en kropps-konstitution, som — härdad genom mångahanda idrottsöfningar —, när det gäller, tillåter henne att stå vid sitt arbete från morgon till kväll. Man torde med säkerhet kunna förespä, att fru Boberg med dessa förutsättningar går till mötes en vac-

ker framtid på de olika banor hon, ledd af sin mångsidiga begåfning, redan beträddt eller kommer att beträda.

Namnet *Scholander* har länge varit kärt för vänner af svensk konst och svensk poesi. F. W. Scholanders samtida fröjades åt de vackra minnesmärken han reste sig i konstens och vitterhetens tempelgårdar. Vi yngre lyssna med jubel till Sven Scholanders visor och luta. Och vid operan Tirfings sagostrofer knyter sig nu Anna Boberg-Scholanders namn.

Heder åt minnet af Luisellas diktare, Den blödande rosens skapare, och ett hjärtligt lycka till åt de unga, som nu föra hans namns runor med den äran!

Gurli Linder.

* * *

Förspelet till »Tirfing».

Mytisk sagodikt af Anna Boberg.

Scenen föreställer Samsö med de tolf Arngrimssönernas grafkullar. Till vänster i förgrunden Angantyrns kulle; de andras perspektiviskt bortåt. I fonden Kattegat. Stilla sommarafton.

En herde blåser vall-låtar i en lur. Herden reser sig, går långsamt bortåt, och man hör vall-låtarna förtona sig mer och mer aflägsset. Under tiden kommer HERVOB, mansklädd, in från höger fond och stannar, då hon varseblifver grafvarna.

HERVOR.

Mitt mål jag nått! Redan länge mig lyste
Att hälsa den jord, där min fader ljöt döden
I tvåkamp med Hjalmar; där öfrige elfva
Af Arngrimssöner ock stupade mangrant
Mot Oddur den vilde, af trollbrynja värnad.
(Går sökande kring grafvarna ned mot rampen.)

Jag kommit till Samsö i sunnan skär,
Där högarna tolf tälja blodiga striden.
Jag kommit att lysa den eviga friden
Öfver min faders jordiska stoft.
Väl sinnet har härdat och tärkällan sinat
I mitt vilda, bragdrika vikingalif,
Och vekare känslor i glömska förtvinat:
Här vaknar dock saknadens sargande kval,
Här ville jag sörja den störste bland kämpar,
Som dädlös hvilat i stensatt sal!
Här kunde jag bida i gagnlös kvidan
Och rostande slagsvärd förgäta i slidan
Och gråta, fast tåren mitt öga flyr,
Begråta dig fader, dig Angantyr!

Men framåt till handling! Ej ovärdig klagan
Må fjättra det nedärfda, provade mod.
Nej, sorgen skall tvagas i rykande blod —
Då först är hon värdig din enfödde ättling.
Som ende telning på blixtpplittrad stam
Växer skyhögt i obändig kraft,
Så vill jag i världen gå segrande fram
Och nämnas bland vikingar störst.
Därför må jag taga min arfslott ut:
Det flammande dvärgsmidda svärd
Som jordlats med fader. När Tirfing jag äger,
Jag trotsande går mot en värld,
Ty då nämns min vapenbror: Seger.
(Går sökande omkring bland grafvarna, tills hon blir varse herden utanför scenen och ropar:)

HERVOR.

Hitåt! Hitåt!

HERDEN (inkommande).

Hvad äskar du, herre?

HERVOR.

Min vän! Jag är främling på ön dess värre
Och äskar af dig, gamle man, det besked,
Hvar Angantyr lades i jorden ned —
Vet du det?

HERDEN.

Bland grafkamrar tolf väl att skilja jag vet
Och kan dig ock visa: hvar Angantyr hvilat.
Men vakta dig, herre: mot Västersalt ilar
Ren solguden hän att släcka sin glöd.
Sen ve! sjufaldt ve! om i osaligt mörker
Vi dröja vid dödsrikets förgårdar än.
Förvisso, förrn svekfyllda natten förrunnit,
Vi jordlifvet lämnat och Helporten hunnit!
Kom, herre, det hastar!
(Solen sjunker mot horisonten och himmel och haf glöda.)

HERVOR.

Min vän!
Du gammal är vorden och glömskan har spunnit
Sitt nät öfver minnets fullskrifna blad.
Du glömt, hur ungdomsmod eggas af hinder:
Låt räddhågan fara, som tungan binder,
Och gif på min fråga det äskade svar.

HERDEN.

Mig hör, o yngling! Ej hugstörre kämpe
Jag såg, så härlig i mandomens vår!
Men Oden dig hjälpe, om trotsigt du går
Mot osynlig fiendes falska snaror.
(Med ångslan seende sig omkring, hviskande:)

Rundt dödsstaden vimla otaliga skaror
Af tjutande varulfrar, gastar och troll.
Och lockeldar tändas i snärjande ringar,
Och Vanvettet kommer på pilsnabba vingar
Att dräpa ditt tredskande öfvermod,
Om vetlös du ratar gubbens varning.

HERVOR (otåligt).

Så skynda, gif svaret, förrn solguden släcker
I Västersalts purpur sin värnande glöd:
Sen mände du löpa!
(Solen dalar, och i det skymning faller på, går ett starkt dån fram öfver ön.)

HERDEN (förfärad).

Där, herre, är grafven!
Dig fråse Oden från Nifelhems död.
(Herden störtar ut; Hervor står med ett språng uppe på den angifna grafven.)

HERVOR

(Knäböjande; efter en stunds stillastående, högtidligt).

Angantyr! Fader!
Ättling af Arngrim;
Vakna ur dödsdvalans
Dådlösa dröm.
Hervor, din dotter,
Djurfves dig kalla.
Viljekrafts väld
Väcke dig upp!

Angantyr! Fader!
Ättling af Arngrim!
Nornorna nekat
Njuggt dig en son.
Hervor har vuxit
Hugstor och hildsäll.
Barnet du bortdref,
Byttes till man.

(Lägger hufvudet lyssnande ned mot marken; vidtager, höjande rösten.)

Vakna, o fader!
Följe dig Fylgian
Dädan från skuggors
Saliga strand!
Vidtfredad ättling
Åskar nu ärfva
Skimrande, dvärgsmidt
Sköldungasvärd!

(Lyssnar åter mot marken och bidar väntansfullt på svar. Då detta uteblifver, reser hon sig och gentager häftigare.)

Angantyr! Fader!
Afvogt min arslott
Gömmar du, gamle —
Gefion mig hjälp!
Fimbulsängs runor
Främje till framgång!
Urd unne Hels-lejd!
Fader, vak upp!

(Ur grafven svarar ANGANTYRS röst, dof och klagande.)

ANGANTYR.

Hervor! min dotter!
Högljudt du hylar.
Väldkräkter vetlös
Värnande frid,
Flammande Tirfing
Tors-styrka tarfvar,
Kan ej af sköldmö
Svingas i strid.

Hervor! min dotter!
Drage du dädan.
Griftlägg i glömska
Gnistrande glaf.
Disernas dolda
Domslut du vörde:
Korad till kvinna,
Kvinna förblif.

HERVOR (häftigt).

Fridstörde fader!
Fåfångt du klagar.
Härsklystna Hervor
Hinder ej tål.
Bifall gif brådsamt
Billiga bönen,
Eller vid Vegtam
Brukar jag våld!

ANGANTYR.

Hervor, min dotter!
Hotelsen hejda!
Svårligt den sargar
Stenbundet stoft.
Visste du väga
Siar-ords värde,
Manliga modet
Mjuknade visst.

Söner af Mimer
Slagsvärdet smidde.
Surt göt i glafven

Osläckbar glöd.
Troll ristat tecknen:
Thy kräfver Tirfing
Hvargång han blot-
tas
Banesårs blod.

HERVOR

(med häftigt trots).

Fegt du med fruktan
Söker mig fjättra,
Fruktan ej hyser
Hildhungrig hug.
Purpuröd särsaft
Sällan skall sina,
Svingar jag kraftigt
Kostbar klenod.

ANGANTYR

(stegradt).

Ve dig! som vantror
Värnande varsler,
Hjärtkvalens Heiptor
Gisslet ren höjt.
Jublet dör bort i
Jormundgrunds jäm-
mer,
Brådbane bäddar
Blygd i din graf.

HERVOR

(lidelsefullt hotande).

Dig drabbe dom med
Lid-död i djupet!
Kummelbrott skände
Skymfligt ditt stoft!
Evigt i etters
Eldström du brinne,
Gömmar du längre
Galdervigd glaf!

(Angantyr sticker Tirfing i skidan, lägger honom i Hervors uppräcktade händer, gör en signande åtbörd och försvinner åter i grafven. Hervor förblir en stund i samma ställning; lyfter så upp hufvudet och betraktar svärdet med hänryckning.)

HERVOR.

Min! Min är du Tirfing! Jag, Hervor, dig äger,
Dig jublande trycker till brynjoklädd barm!
Du Gudsborne gör mig till Gudars like!
Hvem kan väl betvinga den invigda arm,
Som du för från seger till seger!
(Reser sig.)

Hell dråplige! Min är du vorden!
Du, som ej äger din like på jorden,
Som renad i bottenlös visdomsbrunn
Och smidd vid heliga lågor
Lägger vishetens mäktiga ord i min mun,
Lär mig svar på de dunklaste frågor!
Du, som ej äger din like på jorden,
Min! Min är du vorden!

(Kysser svärdet med lidelsefull häftighet och går.)

Ridd.

"Fullt upp att taga vara på".

Några funderingar med anledning af uppsatsen »Hemmadotern» i Idun nr 47

af Fanny Chrysanter.

Hvad förf. till den lilla skildringen *Hemmadotern* därmed haft för afsikt, vet jag ej, men är det meningen att med den samma ytterligare hos dottrarna inskräpa nödvändigheten af, att de, så fort möjligt är, måste komma ifrån hemmet, dess inflytande och den »beroende ställning», de där intaga, kan jag för min del ej finna annat, än att en sådan uppsats är alldeles obehöflig. I vår tid tyckes det ju redan vara en riktig mani hos de unga flickorna att »komma ut», att söka sitt verksamhetsfält öfver allt annorstädes än i hemmet, äfven om aldrig så godt tillfälle där gifves att t. ex. lära och utbilda sig »i alla

inom ett hus förefallande göromål». Det ser många gånger ut, som om en flicka mycket hellre ginge »frun tillhanda», än sin moder. Jag tror därför, att det vore vida mer af behovet påkalladt, att för de unga framhålla *hemmets stora goda och ovärdeliga betydelse*.

Med en skildring såsom den ofvannämnda, där hemmet framställes såsom ett fängelse, där både ande och kropp i brist på sysselsättning, näring och förståelse måste förtvina, uppväcker man ju blott missnöje med, miss-troende, ja, förakt till hem och föräldrar.

Det kan ju hända att Eline Brand har sin motsvarighet i verkligheten, men någon allmänt gällande typ för en nutidsflicka, hvars lott det är att vistas hemma, är hon väl dock ej, lika litet som den trångbröstad och enfaldiga fru Brand kan göra anspråk på att vara en typisk mamma. Så fattiga på såväl allmänna som ideella intressen, så litet vakna inför tidens frågor och stämningar, som dessa båda fruntimmer tyckas vara, äro väl få kvinnor nu för tiden.

Men att en moder i goda ekonomiska omständigheter behåller sin dotter, sitt enda barn, i hemmet och ej vill låta henne vara med och trängas i den krets af unga flickor, som för blotta nöjet att »komma ut litet» ej fästa något afseende på lön och så genom en dylik osund konkurrens ställa sig i vägen eller nedbringa arbetslönen för dem, som verkligen behöfva arbeta för sitt uppehålle, kan väl dock ej anses vara klandervärdt eller något att gissla och satirisera.

Och en dotter i dylika goda förhållanden behöfver sannerligen icke i våra dagar bara sitta »i sin mamas lilla förmak och sy korsstyng». Först och främst borde hon väl kunna, tyckes det, om det funnes det minsta »ruter» i henne, öfvertyga sin mamma därom, att två fruntimmer, mor och dotter, icke behöfde betjänas af två jungfrur, utan att hon, dottern, som är ung och frisk, mycket väl kunde hjälpa till med de husliga sysslorna i den enas ställe. Hon skulle därigenom undvika den sömnaktiga sysselsättningen att lägga trådändar eller händerna i kors. Och funnes det för öfrigt hos henne den minsta lilla vilja att vara nyttig, att göra något för andra, hvarigenom hennes lif skulle få innehåll och färg, borde hon väl kunna förmå sin mor, äfven om denna till en början ensidigt och trångt håller på, hvad som brukades i hennes ungdom, att få söka upp något verksamhetsfält, där hon kunde använda sin öfverflödiga tid, sina obrukade krafter samt de gåfvor hon fått.

De många olika slag af filantropiska företag, som nu för tiden taga så många både manliga och kvinnliga krafter i anspråk, och som väl ingen kan undgå att mer eller mindre påverkas af, äga också, mer än något annat, förmåga att rycka upp och draga med sig äfven dem, hvilka hittills i själfvisk dådlöshet framlevat sin tid.

Exempelvis må blott här nämnas. *Den frivilliga fattigvården* eller *Föreningen för välgörenhetens ordnande*, som med glädje och tacksamhet i sin myckna säd mottaga frivilliga arbetare bl. a. såsom »fattigvårdare» eller »besökare», samt *De kristliga föreningarna af unga kvinnor* med alla deras olika arbetsområden, där det för en god, bildad, af tid och medel oberoende ung kvinna gifves så många tillfällen att hjälpa, stödja och taga sig an mindre lyckligt lottade med-systrar.

»K. F. U. K.» vill dock icke på något sätt locka eller draga de unga från hemmet, och skulle t. ex. hemmadottern *icke* få vara med på arbetsmöten och samkväm, kan hon dock såsom medlem af K. F. U. K:s »Blomstermission» sprida mycken glädje och välsignelse genom att besöka och med en liten blomma, ett vänligt och uppmuntrande ord hugna de å lasarett och sjukhus liggande sjuka och elända.

I samma nummer af Idun, där »Hemmadottern» skildras, gifves genom den lilla uppsatsen »Nyttiga julbref» ännu ett uppslag till människovänlig och nyttig verksamhet, nämligen genom att vara med om och sprida litet julglädje och julstämning i de dystra fångcellerna och möjligen därigenom blifva ett medel till något hårdt och förhårdadt hjärtas uppmjukande.

Ja, såväl för »hemmadottern» som för hvarje kvinna, för så vidt hon blott är vaken däröfver, finns det fullt upp af arbete, och alltid finnes det någon stackars broder eller syster »att taga vara på».

För Idun af E. G. Folcker.

VI.

Sofrummet.

I den enklare våning vi nu tagit i betraktande återstår endast det eller de rum, som äro ägnade åt hvilan. Då här icke är meningen att studera den hygieniska sidan af bostadsfrågan, hvilken då det gäller sofrummet är den viktigaste, utan den estetiska, så kommer nog sängkammaren att erbjuda åtskilliga vanskligheter.

Sängkammaren plägar af alla hemmets rum vara det i prydlighet mest vanlottade. Hit bannlysas gärna alla de s. k. »prydnadsföremål», hvilkas skönhet är mer eller mindre tvifvelaktig, de handarbeten som, utförda af mera flitiga än konsterna händer, under årens lopp kommit som gåfvor till hemmet, de tafior, gravyrer eller fotografier, som icke mera vilja passa i sal eller »salong», alla de udda och omaka småsaker, som man icke vill visa för folk, men ändå ej vill »ställa undan» eller göra sig af med. Jag har hört mer än ett nygift par yttra om en mindre kärkommen »lysningspresent»: »den få vi sätta in i sängkammaren.»

På detta sätt förvandlar man till ett slags »chamber of horrors» det rum, där man dock tillbringar en så stor del af sitt lif, och som väl mer än något annat, invigd åt lugnet och hvilan som det är, borde varit fritt från »horrors» af något slag.

Det första villkoret för att ett sofrum skall vara tillfredsställande är rymlighet, och härvidlag är det sanitära mera än estetiska skäl som stifta lag.

Men i detta fall hafva de moderna stads-husens våningar ett af de allra största felen på sitt syndaregister. Sängkammaren är här i de flesta fall mindre än något af de andra rummen — med undantag naturligt-

vis af »herrns rum» — och pläga jämt och knappt lämna en smal passage omkring de väldiga »engelska järnsängar», som äro oeftergiftiga i ett nutida sofrum.

Visserligen borde egentligen detta rum endast och allenast användas för nattens hvila — och häri gifva oss de praktiska engelsmännen ett exempel att följa — men om äfven så kunde ske, är ett alltför inskränkt utrymme redan af bekvämlighetsskäl otillfredsställande, för att ej tala om huru ohälsosamt ett sådant rum måste vara.

En annan sak, som på sitt sätt också är af sanitär betydelse, är tapeterna. Och jag menar härmed ej deras »giftfrihet», hvilken i vår tid faller af sig själf eller åtminstone borde göra så, utan deras färgstämning och mönster.

Huru viktigt det kapitlet är känner hvar och en, som fjättrad vid sjukbädden har räknat och räknat tapetmönstrets figurer eller pinats af dess råa eller skrikande färger. Är det af vikt för trefnaden att de andra rummens tapeter äro vackra, så är detta så mycket mera fallet med sofrummet, och det som här är vackert är det som är lugnast.

En enfärgad tapet i en lugn ton är alltid vacker och passar i sofrummet synnerligen väl, en tapet med upprepningmönster bör hafva dess figurer så litet som möjligt framträdande. Ljusa färger äro här ännu mer än i de andra rummen att föredraga; icke bjärta väl till förständes, utan neutrala nyanser af grönt t. ex. eller lugna blå toner.

Hvad taket beträffar bör det vara ett önskemål att hafva det enfärgadt hvitt eller hvitgult utan alla ornament vare sig i gips eller målning. Våra tapeter kunna vi ju nu för tiden få vackra nog och i vår egen smak, men takens dekorerings är ännu alltför öfverlämnad åt mer eller mindre obildade yrkesmålares godtycke.

Till prydnad af sängkammarens väggar använder man gärna, som sagdt, föremål, hvilkas affektionsvärde är större än deras konstvärde, ja, som totalt sakna allt sådant. Men det finns särkildt ett slag af dekoration som är sängkammarens väggar förbehållen och det är fotografiporträtten af »de närmaste». Dessa hafva ju dock icke något som helst anspråk på konstnärlighet — de hänga där endast och allenast såsom föremål för vår ömhet och kärlek och hafva därför ett »raison d'être», alldeles för sig. På samma väggar plägar man också ofta nog finna en eller annan religiös bild äfven i hem af ganska »världslig» art, dessa bilder äro också visserligen bäst på sin plats härinne i det rum, som mer än de andra är

Typisk svensk sängkammare.

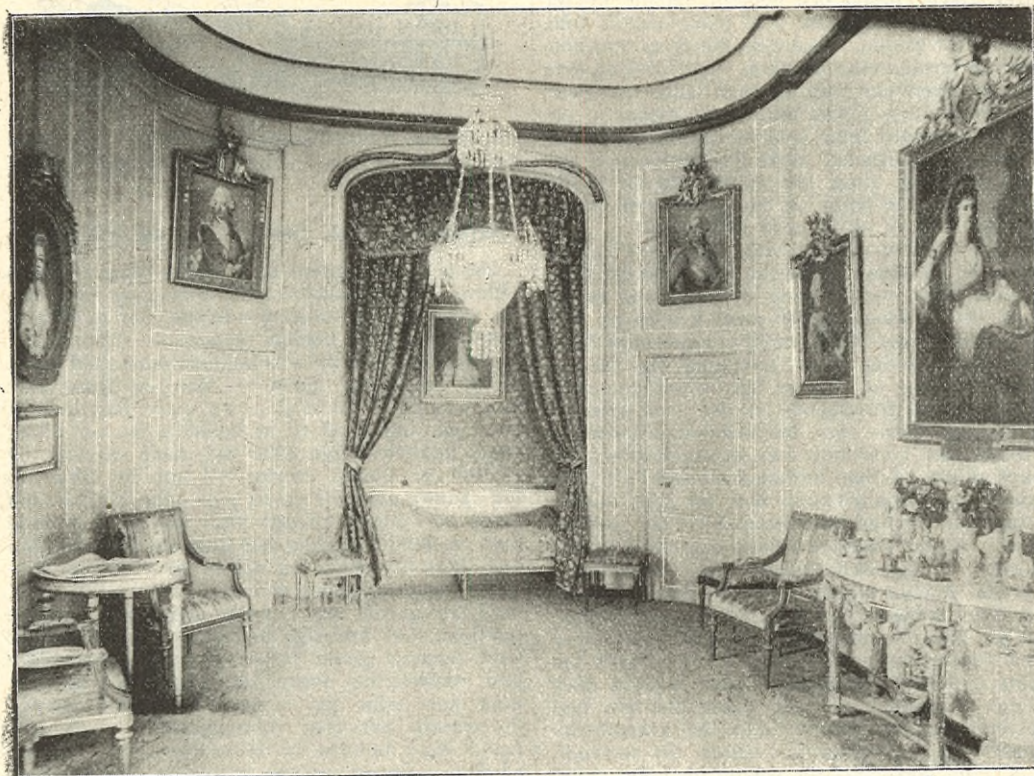
invigd åt lugnets och eftertankens stunder. Då vi gå till hvila, vilja vi ju gärna frigöra oss från tankarna på dagens vedermodor och bestyr, från verklighetens stundom hårda erfarenheter för att bereda oss för sömnens ro och vederkvickelse.

En egendomlig och intressant illustration till det jag nu sagt finna vi i den beskrifning Edmond de Goncourt ger oss på sin egen sängkammare: »Ett helt, som då jag om morgonen öppnar mina ögon, ger mig det intrycket, att jag uppvaknar icke i min egen tid, som jag ej älskar, utan i den tid, som varit föremål för all min kärlek och mina studier.» Det är rococotiden han menar, och hans sofrum var också anordnad till illusorisk likhet med ett sådant från Ludvig XV:s dagar.

Det är icke allom gifvet att så arrangera sitt sofrum efter sin egen smak, men det är lyckligtvis ej heller allom gifvet att ha en så estetiskt sybaritisk smak; exemplet är emellertid en till det yttersta drifven konsekvens af hvad vi nog alla ville anordna våra sofrum till: själens och tankens hvila likaväl som kroppens.

Att man alltid »hvilat bäst i sin egen säng», veta vi alla, och det skulle därför tyckas som om sängen, dess beskaffenhet och dess anordning skulle vara föremål för hvars och ens egna personliga studier och omtanke. Att så icke, är veta vi ju emellertid alla, utan att det härvidlag är vanans makt som är den enda bestämmande. Och vanans makt är här som i så mycket ofta nog beroende af en ännu högre makt: modets. Vi trifvas på den moderna järnsängens spänstiga resårdrass lika väl som våra fäder i dunbolstrens mjuka famn.

Placeringen och anordningen af en säng har också växlat på mångfaldiga sätt under

Sängkammare med alkov. (Rosersberg.)

tidernas lopp, men i vår tid, som eljes så gärna härmar förgångna tiders stilar, är sänganordningen — åtminstone då den skall vara fullt modern — temligen lika överallt.

Högst sällan ser man i våra dagar en himmelssäng med sina fyra stolpar, sitt tak och inre förhängen rundtom. Men gästar man något gammaldags hem, där en sådan bjudes en som sofplats — hvilken sällsynta erfarenhet en gång också varit min — så är det med stor förnöjelse man drar tillsammans sparlakanen och i känsla af frid och ro överlämnar sig åt hvilans.

Denna typ af säng tillhör egentligen 15- och 1600-talen, tider, då boningsrummens uppvärmningsförhållanden ej voro så utvecklade som nu, och då de tätt sammandragna sparlakanen väl behöfdes för att »hålla värmen inne».

Samma ändamål hade väl också den senare anordningen af sofplats med sängen i en djup alkov. Så allmän var denna plägsed att hela sängkammaren på 1600-talet rent af kallades »alkov».

Alkoven ger ännu mer än sparlakan-sängen denna känsla af afskildhet från den yttre världen, af behaglig värme, som är så rogivande både i insomnandets och uppvaknandets stunder. De på samma gång behagligaste och bäst anordnade sofrum jag haft erfarenhet af äro de små rum, hvilka, 28 till antalet, upptaga hela den s. k. kavaljersflygeln på Gripsholms slott. De fullt kvadratiske rummen — alla lika — hafva en djup alkov, hvori den hvitmålade breda gustavianska sängen står med sina svällande bolstrar och madrasser och sitt mjuka täcke af grönt prickigt siden. Ett gammaldags kattun bildar de veckrika omhängena för alkoven och samma slags tyg kläder rummets tre stolar, två vanliga hvitmålade och en djup låg länstol med mjuka dynor. En vacker gustaviansk byrå är på samma gång toalett, ett mindre bord i fönstret och ett litet tvättställ i en vrå afsluta möbleringen. Rummens väggar äro i de flesta fall målade med enkla blomornament på ljus botten, kakelugnen är grön eller blå och hvit — se där det hela, men ett trefligare sofrum får

man leta efter! De gamla djupa alkoverna finner man ju ofta nog ännu i våra dagar, och deras mest praktiska fördel är måhända att man genom gardinernas sammandragning kan helt och hållet dölja sofplatsen. Nutidens s. k. alkover däremot, knappt alnsdjupa som de äro, kunna ej anses annat än såsom ett slags dekoration och äro vanligen tillkomna endast för att gifva plats åt ett par högst otillräckliga garderober.

Men behovet att omgifva sängen med förhängen fanns kvar både efter sparlakanens och alkovgardinernas tider. Den Gustavianska sängen, såsom denna möbel hos oss kallas än i dag, har sin »himmel» eller »paviljong», från hvilken sängomhängena nedfalla åt båda sidor. Men här ha förhängena förlorat all praktisk betydelse och äro blott och bart draperier, upphängda såsom

en dekoration, låt vara en rätt vacker och prydlig dekoration. Denna anordning är ännu synnerligen omtyckt i hem, där man sätter värde på prydlighet och stil.

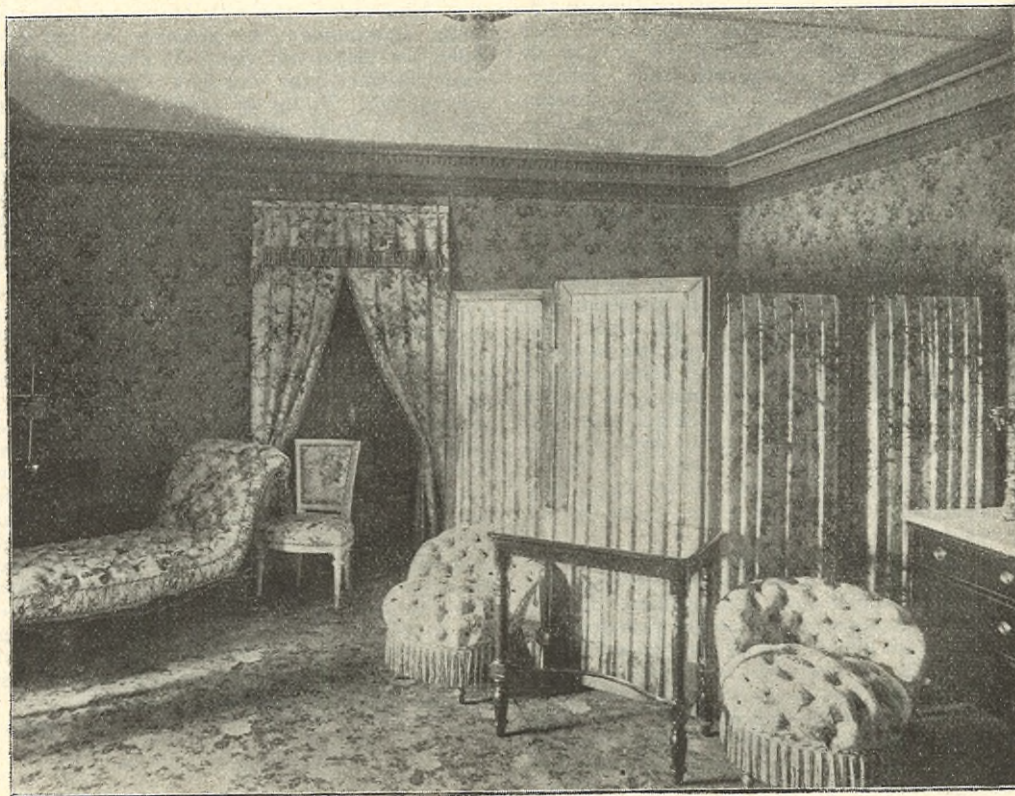
Den moderna hygienens lagar ha emellertid som bekant bannlyst alla slags omhängen från våra sängar. De fristående järnsängarna äro vår tids ideal af sofplatser, och erkännas måste ju, att äfven dessa stundom kunna vara ganska prydliga till sin form och dekorerings.

Men vare sig man anordnar sina sofplatser på gammalt manér eller nytt, en sak blir dock alltid föremål för husfruns speciela omtanke, och det är det s. k. »paradtäcket», hvarmed sängarna under dagen överhölljas. Det är ett gammalt och godt bruk, att detta skall vara hvitt eller åtminstone hållet i ljusa färger.

Ett sådant täcke bör kunna tvättas lätt så att bädden alltid ger ett intryck af ren, het, som framför allt i detta rum är så nödvändigt. Det kvinnliga handarbetet har här ett rikt fält, från de »gamla hederliga» innerligen fula stickade eller virkade täckena till de modernaste applicationsbroderier i olikfärgadt linne. Sängarnas klädsel i öfrigt plägar man, måhända med en viss känsla för det behagliga i en lugn färgstämning i detta rum, att hålla i samma färg som gardiner, portier och möbelöverdrag, åtminstone söker man att vinna en övervägande färg i det hela.

Mer än i något annat rum är här rekommendabelt att gardinerna äro verkliga förhängen, som kunna dragas tillsammans, ej blott fastspikade draperier; de äro vid många tillfällen af bättre verkan än en nedhissad ogenomskinlig rullgardin.

En i öfrigt nödvändig möbel i en sängkammare — då intet särskildt toaletterum finnes — är tvättstället. I dess konstruktion ha de renliga engelsmännen gifvit det bästa föredöme med sina öppna bord, på hvilka servisen står framme till omedelbart begagnande; »lavoaren» med sin osunda instängdhet bär vittne om sin härkomst från ett land, där snyggheten ej är synnerligen utpräglad.

Sofrum. (Stockholms slott.)

Till sängkammaren hör gärna en skärm i tre eller flere veck, en möbel som här är mera praktisk och användbar än i salongen, där den vanligen endast är »til lyst». Denna skärm bör vara lätthandterlig, den bör också vara klädd med ett ljust tyg, öfverensstämmande med rummets öfriga stoffer och lätt att aftaga för tvättning.

Möbleringen i öfrigt innesluter en hvilsoffa eller chäslong samt fruns byrå och herrns chiffonier. Den förra plägar allt för ofta blifva ett slags »athenienne» eller uppslagsplats för just de fula prydnader som på ett eller annat sätt, vanligen »lysningspresentvägen», kommit till huset. En bättre användning för den är såsom toalett, då den med sin draperade spegel kan göra en synnerligen behaglig dekorativ verkan. Bland alla de toalettbord i växlande former, som under tidernas lopp framkommit, äro de både enklaste och vackraste dessa helt draperade bord med löst stående draperad spegel, hvilka voro typiska för 1700-talets senare år och ännu rätt ofta begagnas.

Ett annat slag af bord minst lika behöfligt är »nattduksbordet», ett för hvarje sängplats. Bäst äro dessa utan den duk, som namnet innebär och som den kvinnliga fliten så gärna vill förse dem med. På deras hyllor eller på en särskild vägghylla förvarar man de böcker, man älskar mest att läsa, de gamla vänner på hvilkas blad man finner glömska af dagens äftan och oro, och med hvilkas hjälp man under några korta stunder förflyttas från verklighetens värld in i fantasiens, för att, sedan då man lagt boken ifrån sig och släckt sin lampa, få sjunka hän i sömnen, som stillar tankarna och jagar bort bekymren.

Hvad skall man gifva i drickspengar?

För Idun af Resa.

(Forts. o. slut.)

Till kusken beräknas femtio öre för skjutsning från och lika mycket för skjutsning till station, som sammanslaget lämnas vid sistnämnda tillfälle, då det är en privatkusk det gäller. Har han haft extra körning, hämtning o. s. v. för en gästs räkning, gifves naturligtvis mera. Att däremot, som många för sed hafva, lämna kusken drickspengar, när någon af husbondefolket bjudit på promenadåkning och själf medföljer, är ofint, så väl å den gifvandes sida som ännu mer af ägaren att låta det ske. Den höflighet, som förbjuder sådant, förstå sig engelsmännen på, och det skulle kunna ges exempel på, huru de vid inbjudan till sitt hem ej ens tillåtit gästen att anskaffa järnvägsbiljetten — ej därför att ömmande ekonomiska förhållanden förelegat, utan endast af finkänslig önskan, att ett besök, som gjorde dem själfva ett nöje att mottaga, ej skulle ställas i förbindelse med någon penningutgift för gästen. Tankegången är onekligen vacker och värd att taga vara på — för den som kan, men det är nog ofta så, att de flesta af dem, som äro i en ställning som låter en dylik frikostighet, begagna den icke, och för andra, som nog gärna skulle vilja utöfva den, faller det sig för dyrbart.

Jag talade något om drickspengar till kusken, låt mig i sammanhang därmed fälla ett godt ord för hans närmaste man, skjutspojken. Ej den »snaksame», oförbrännerliga norska skjutspojken, som guppande dagen lång på karriolens baksäte pratar med all världens folk om all världens ting och när en fast otrolig slagfärdighet och tillförsikt, — den håller sig nog framme, — men för vår egen svenska skjutsgosse, som man någon gång råkar på, när man tagit af från de stora stråkvägarna, där järnbanan stryker fram, och färdas landsvägen efter med häst och vagn. Är

vädret riktigt dåligt och gement, händer det ej sällan, att när ekipaget, som man beställt från åkeriet eller gästgifvaregården, kör fram, har den ordinarie kusken eller drängen, eller hvad nu den vuxne körsvennens titel är, tagit ledigt och låter i sitt ställe den eldiga springaren tyglas af en liten ömkansvärd figur, som med kutig rygg inom en vidlyftigt tilltagen sorts livrékappa och för tidigt allvarliga drag bär vittne om för hårdt arbete, bristande hvila, ja, nog också om en behandling, som ej alltid varit den bästa.

Tag ej tillfället i akt att vara sparsam och gifva mindre åt en sådan pojke, än du ansett dig kunna göra åt en vuxen karl. Öfverhufvud taget, låt ej din dricks-pennings storlek bero på den mottagandes mer eller mindre imponanta företeelse, utan på den tjänst han gjort dig. Denna enkla handling af rättvisa bär belöningen med sig, och det är förvånande — det är af egen erfarenhet jag talar — hur den tacksamt öfverraskande blick, som lyser upp t. ex. en stackars skjutspojkes anlete, när han mottager sin skärf i drickspengar, kan följa gifvaren som ett godt minne, medan han lyckligt framkommen till sin bestämmelseort njuter skydd och hvila och vet, att hans körsven i ur och skur färdas vägen tillbaka.

Många, många återstå ännu, med hvilka man icke enligt gängse bruk kan komma i beröring, utan att låta drickspengarna droppa dem i händerna. Hotellets portier skall efter en eller två dagars uppehåll där ha sin krona och två eller tre, om vistelsen blir något längre och han med upplysningar och tjänster stått den resande bi. Kyparen på restauranten väntar sin tioöring, sedan han ställt framför gästen en kopp kaffe, te eller dylikt. Summan ökas efter beställningens storlek, och icke ens ett fruntimmer anses vara fullt honett, om ej likviden för en middag med några rätter serverad för fyra, fem personer, åtföljes af minst en krona för uppässning. Om därtill, som på finare ställen utomlands, — mig veterligen har bruket ännu ej nått Sverige, — särskild inkassare finnes, som när gästen önskar lämna lokalen, på kyparens anmodan finner sig för att uppbära betalning för intagna förfriskningar och så väl som kyparen väntar sina drickspengar, men i den propotion större, som hans ställning är förmer än den sistnämndes, är det ju icke underligt att endast utgiften för drickspengar för en resande kan blifva betydlig nog.

Innan jag avslutar mitt vanskliga försök att bringa ett sorts metod i dricks-pennings-systemet, vill jag nämna några ord om, hvarför jag ej sökt lösa frågan genom det enkla sättet att förorda, att drickspengarna helt och hållet afskaffades. Försök härtill ha gjorts, föreningar ha till och med, om jag ej misminner mig, varit på förslag att bildas med detta mål i sikte, men när intet resultat har följt, tyder det på att den stora allmänheten hvarken vill eller kan fullt biträda ett sådant förslag. Den vill det icke i hvad som gäller privathemmen, där drickspengarna, eller hvad man med ett bättre ord vill kalla denna uppmuntran till tjänarna, är det enkla sättet för gästen att visa dem erkänsla för det ökade besvär, hans uppehåll i ett främmande hem medför. Ty det är ökad besvär, glömmen det icke i fruor och fröknar, edra besök hos vänner och bekanta åsamka, i bästa fall endast tjänarna, och det är ej mer än rätt, att någon ersättning lämnas därför, ja, jag tror till och med de flesta af oss icke ens skulle vilja slippa därifrån. Vidare, den stora allmänheten förstår, att på ett hotell eller en restaurant skall naturligtvis uppässning så väl som allt annat betalas, och det sker och skall ske i dricks-pennings godtyckliga form, ända till dess tålmodet brister och man får ögonen öppna för det odrägliga i detta system. Då kanhända en fast majoritetens påtryckningar skall förmå »rörelseidkarnas» skrä att till alla kunders tillfredsställelse begära ersättning för uppässning liksom för allt annat efter viss bestämd taxa. Skulle detta vara utförbart? Ja, och jag hänvisar till det förträffliga hotell Hospiz i Dresden, där alla drickspengar äro förbjudna, men afgift för uppässning utgår med tio procent af den öfriga utgiftssumman. Skola vi i Sverige någon gång hinna därhän? Hvem vet, men under väntan därpå är det emellertid vår fulla rätt att söka ordna dricks-penningsfrågan för oss på bästa sätt och på en rådvill fråga: hvad skall jag gifva? söka komma till undsättning med råd efter bästa förmåga.

Resa.

Från en af våra norska läsarinor — ty Idun har äfven sådana — ha vi mottagit följande hjärtliga rader:

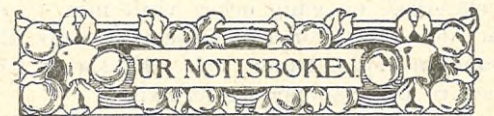
Hilsen og tak fra en norsk kvinde.

Det er undertegnede en hjærtets trang at sende »Iduns» ærede redaktion en hilsen og en inderlig tak for det åndelige udbytte, der er tilflydt hende gennem bladets spalter. — Idun har i flere år ved en bekjendts imødekommenhed været hende en stadig gjæst. — Men en gjæst, selv den kjæreste, ved vi jo — en gjæst har vi intet krav på, ingen ret til at beholde hos os; altfor snart lukkes døren efter det glade samvær, og — den er borte. Derfor vil hun nu lukke op for »Idun» som for en af sine egne, og lade den fæste bo i huset, så den altid kan være at finde der, så hendes opvaksende ungdom gennem den kan lære at kjende og skatte sine frænders hindsides Kjølén, således som hun selv har lært det, lære at glæde sig i fostbroderskabet folkene imellem, det åndelige fostbroderskab, denne af Gud engang gifne fælles grundvold, som ikke kan rukes, og hvorpå så mangen herlig bygning kan reise sig. — Og ikke mindst tak for de »svenske kvinders »billedgalleri!» — De har fæstet sig i hendes hu, disse åsyn, som — hvert af dem — bærer sjælens fuldlødige adelsstempel på sin pande. — De har fæstet sig i hendes hu, disse sagaer om kvinders mod og bramfri færd, om kjærlighedens kamp og seier, så skjønne i sin enkelhed, hvad enten de har rullet op for livets fest, når den går høiest under jubeltoner eller for dets travle, jævne arbejdsdag, hvad enten de så lunt og let har åbnet dør til fyrstebolig, eller givet lov at titte ind i stillest jomfrukammer.

Hilsen og tak til den svenske kvinde for det lysende eksempel hun har skjænket sin norske søster! Hilsen og tak!

November 1898.

En norsk Ester.

Fröken Eschelsson — professor. Sedan professor Ernst Trygger anmält att han såsom ledamot af riksdagens första kammare icke önskar under tiden den 1 februari till den 15 maj 1899 uppehålla professorsämbetet i processrätt, har juridiska fakulteten beslutit hos kanslersämbetet anhålla om förordnande för docenten juris doktor Elsa Eschelsson att under ofvannämnda tid uppehålla den med professorsämbetet i processrätt förnådde undervisnings- och examinationskyldigheten.

Kvinnan som skolrådsledamot. Antalet kvinnliga skolrådsledamöter inom hufvudstadens församlingar utgör nu icke mindre än sex eller en i hvarje territoriell församling utom Nikolai och Ulrika Eleonora. Den första kvinna, som hedrats med detta uppdrag härstädes, är fröken Lilly Engström, fortfarande skolrådsledamot i Hedvig Eleonora församling.

En betydelsefull familjefest firades den 29 november på Drottningholm, då en skara barn, barnbarn och anförvanter i festligt lag hyllade den samma dag 80 åriga fru *Memea von Schoultz*, änka efter expeditionschefen i riksmarskalksämbebet Wilh. von Schoultz. Följande hyllningsdikt, författad af den gamles dotterson, upplästes därvid vid middagen och har sedan tillsändts Idun:

Till Fru Memea von Schoultz

på hennes åttiöårsdag, den
29 nov. 1898.

När vår och sommar svunnit
Och hösten flytt sin kos,
Kan vintern dock oss skänka
Från södern än en ros!

Den blomman saknar doften,
Som vårens knopp oss bjöd;
Den blomman saknar prakten,
I sommarsolen sjöd.

Juvelerare
K. ANDERSON
Jakobstorg 1

Ringar, Armband, Kedjor.
Broscher, Kedjearmband, Nålar.
Begär prisuppgift innan uppköp göres på annat håll.

Silfver: beten,
Bordsilfver.

Modernast!
Solidast!
Billigast

Och likväl skall den blifva
Oss alla dubbelt kär,
Ty midt i snön den minner
Om vårens dag så skär!

Du, gamla, är den blomman,
Du var vårt släktes vår,
Din knoppning gömt vår barndom,
Och — du är ännu vår!

Haf tack för knappens löfte,
För allt hvad blomman höll,
För allt hvad frukten skänkte,
När kalkens blomprakt föll!

Haf tack från barn och barnbarn,
Haf tack du Farmors Mor! —
Haf tack du vinterns blomma,
I hvilken våren bor!

Willh. Nyström.

Jane Hading mottogs i tisdags middag i audiens af konungen, som till henne öfverlämnade såväl medaljen Literis et artibus som konungens fotografi, försedd med smickrande påskrift. Konungen uppehöll sig med madame Hading i öfver en half timme och förde henne själf omkring i olika rum, visande konstverk m. m.

Jane Hading-föreställningarna.

De med så stort intresse motsedda Jane Hading-kvällarne på Svenska teatern äro nu ett minne blott — men ett vackert, ett betagande minne! Det bevisade sig, att den parisiska stjärnan kunde både glänsa och värma. Ljusstrålarne sågo vi först — vi funno dem briljanta, men kalla, ty vi voro ännu icke nog känsliga att förnimma de bleka, oändligt fina värmestrålarne i detta ljus. Och så hette det efter de första föreställningarna: en öfverlägsen teknik, det är sant, i hvarje detalj medveten om sina medel och utnyttjande dem med en fenomenal säkerhet, men dock endast *medelbarhet*, en glänsande yta utan djup! Men vi kommo igen, och vi fängslades allt mer... Efter hand började där vakna som ett nytt sinne inom oss, och vi blefvo mottagliga äfven för de osynliga vibrationerna från detta sällsynta konstnärskap. Vi började läsa allt tydligare och djupare bakom detta nervöst skälfvande ansiktsspel, i de smärtfullt veka dragen kring dessa bleka läppar, i det tårade skimret öfver dessa vemodiga ögon. Det var något obeskrifligt af smekande ljuf kvinnlighet, som tog oss, tog oss och höll oss fast med allt flere och finare spunna trådar. De »stora scenerna», de starka utbrottens patos, som till en början mest blixtrande hade bländat oss, blefvo oss småningom också mest likgiltiga, medan den spröda grundton, som hörbart klingade fram först i det bäfvande lugnet mellan ansatserna, blef det helas anda och mening. Och medan Jane Hading genom dessa fem kvällar spelade igenom den slitna listan af braskande bravurverk alltifrån Dumas fils' vidunderligt tillskapade »La princesse de Bagdad» intill Ohnets lånbiblioteksromantik i »Le maitre de forges» och »Kameliamen» och Dumas igen, trädde det *personliga* inom henne allt klarare fram för oss, till dess vi helt besegrade sträckte våra i otid resta vapen inför en konstnärlighet, som gaf själfva själlösheten själ.

Dramatiska teaterns nya program kommer helt visst att vinna publikens tycke som källa till en angenäm rekreation i dessa trist gråa decemberdagar. Den lilla enaktskomedi af *Paul Alexis*, som inleder detsamma och bär det långrandiga namnet: »Den man inte gifte sig med», är emellertid en både spirituel och känslig utläggning af det äkta parisiska temat, hur en »fri» förbindelse genom vanans och kärlekens makt till sist kan smidas till en lifsläng »äkta böja». Stycket

fick ett godt utförande af fröken *Jansson*, fru *Byström* samt hrr *Persone* och *Hansson*.

Bissons därpå följande lustspel i tre akter, »Svartsjuk», är ett äkta barn af sin kvicke mästare och målar genom en serie lifliga och oemotståndligt skrattretande scener allt det spektakel en ung fru kan ställa till genom sin oersonliga svartsjuka. Det är inte mindre än tre lyckligt afslutade och två tillämnade äktenskap, som äro på väg att ohjälpligt omintetgöras genom denna fula benägenhet hos en vacker liten fru, men allt slutar dess bättre med försoning, harmoni och kyssar. Fröken *Widell* gör den svartsjuka lilla ofridstifterskan så lustigt och intagande lifligt, att man egentligen aldrig kan bli riktigt ond på henne, och hr *Palme* sekunder henne ypperligt som den stackars plågade mannen. Föröfrigt må nämnas fruarna *Fahlman* och *Byström*, fröken *Bäckström* samt hrr *Bäckström* och *Ekelund*, hvilka samtliga göra sin sak förträffligt. Stycket är onekligen bland de muntraste i sin muntra genre.

Södra teatern har under veckan bjudit på nytt program: »Fröken Yrväder» (Mademoiselle Tourbillon), fars i tre akter af *Curt Kraatz* och *Henrik Stobitzer*. De tvänne tyska författarne hafva här försökt sig på att skriva en pjäs i den äkta franska lustspelsgenren och så till vida lyckats däri, som det hela är rätt roande och bjuder på ett par ganska originella figurer, men man märker dock väl, att stycket ej är ett verk af den spirituelle fransmannen. Andra och tredje akterna bjuda emellertid på flere roliga scener, hvilka spela i en fransk kasern, där en hel Dreyfusaffär i miniatyr utvecklar sig, under det att publiken fagnar sig åt anspelningarna på moderna franska militärförhållanden. I titelrollen excellerar fru *Lambert* som en veritabel yrhätta, och i den på chokladpraliner och stora sedlar så frikostige chokladfabrikantens roll tog hr *Gustaf Bergström* oemotståndligt skrattarne på sin sida. Hrr *E. Wagner*, *Lambert* och *R. Wagner* skötte förtjänstfullt öfriga mera framträdande roller, och ehuru premièrepubliken var fåtalig, hade den dock roligt.

Divina.

En höstsaga af *Johan Levart*.

Aтелиern låg fyra trappor upp och med utsikt öfver Adolf Fredriks kyrkogård. Liten var den och naturligtvis originel, som en artistatelier skall vara, isynnerhet som den man, som bebodde densamma, var en af de besynnerligaste bland konstens unge idkare, som jag träffat på.

I ett helt år hade jag nu känt honom, utan att ändå ha kommit riktigt på det klara med honom. En högst blandad natur var han, det var det enda jag kunnat komma underfund med. Då och då råk, brutala utbrott, ofta glimtar af friskt, naturligt geni öfver hvad han sade, ofta den naivaste barnslighet. Stundom trodde jag mig kunna läsa i hans väsen som i en uppslagen bok — för att därpå strax finna, att han liksom snäckan drog sig in i sitt skal, där han så alldeles oätkomlig från hvarje håll kunde förblifva långa tider.

Jag var intagen af en sällsam sympati för honom. Och ändock hade vi inga gemensamma minnen, inga gemensamma vänner. Han stod isolerad bland sina kamrater, de andra unga artisterna. De begrepo sig på honom ännu mindre än jag, de förargades stundom af hans brutal-sarkastiska utfall, de höllo sig oftast på afstånd från honom, liksom från en sensitiva, som man är ängslig att röra vid. Men hans begåfning måste de erkänna, fast de skakade sina hufvuden.

»Han är en fantast,» sade de och togo på sig en min, som vore de fast beslutna att för evigt beskydda det »sunda och realistiska» i konsten.

Ja, det kunde man då sannerligen säga om honom, utan att anses öfverdrifva. Jag

minnes, hur förbluffad jag blef då jag för ett år sedan för första gången trädde in på hans atelier. Hemska drakar och alla möjliga konstbesynnerliga odjur grinade emot mig från väggarna. Landskap med gula himlar, rödstammiga träd med gredelina blad — färgsammansättningar så skrikande, att till och med en Willumsen skulle känt sig frapperad. Men några äldre kamrater hade sedermera tagit honom under behandling och »bragt honom till förnuft». Nu målade han mest svärmodiga, ensliga landskap, då och då ett intressant kvinnohufvud i affekterad belysning.

Det var framför ett dylikt han stod denna höstmorgon med penseln i hand, kritisk min och en rykande cigarett, som hängde slappt ned i ena mungipan. Han hade varit borta en mindre tid på landet »för studier», och det var första gången jag träffade honom sedan dess.

En sällsamt vacker morgon var det. Inte en vindpust i almarna därute på kyrkogården, mellan hvilka svarta grenar ett och annat ensamt lög lyste som en glänsande guldpaljett. Enstaka gråhvita molnskyar, mellan hvilka himlen lockade fjärrblå och luftig som om våren. En bred gyllenstrimma från höstsolen silade sig in genom rutor till fönstret, där spindlarne en längre tid tycktes ha fått spinna sin väf i fred och ro, och flödade i all sin glans öfver porträttet på staffliet. Det var en kvinna i en lång, kolsvart klädning, med brunrött, yfvigt hår, som tycktes glimma som guld när solljuset spelade däröfver, och ett par stora, underligt drömmande ögon af obestämd färg. Hon stod stödd mot en trädstam, och rundt om henne log en vacker höstdag i skogen med löfmassornas rika, effektfulla, nästan brutala färgskiftningar. Det var ett ansikte, som till den grad harmonierade med den höstligt lysande omgifningen, att det nästan tycktes flyta fram af sig själf ur densamma.

Plötsligt kastade min vän bort penseln, snurrade häftigt rundt på klacken, så den ljusblå röken från cigaretten stod i fladdrande hvirflar kring hans hufvud, och kastade sig därpå vårdslöst tillbaka i en hvilstol, så den knakade i alla fogningar.

»Katten ska måla på taflor, som man i alla fall inte kan sälja! Nu är ju förresten slut på den kärleken också.»

Och han lade armbågarna under hufvudet, fäste sina flackande ögon i taket och gungade med den ena tåspetsen. Jag såg på honom, att han ville säga något vidare, och teg. Så satte han sig hastigt upp i liggstolen, placerade ena handen under hakan, pekade med den andra på porträttet och såg frågande på mig.

»Hvad säger du om'et?»

Som jag visste, att han alltid blef, om inte förargad, så åtminstone misstänksam, då man berömde honom, drog jag blott halft likgiltigt på ena mungipan:

»Åhjo. Hvar har du fått tag i den modellen?»

Han rynkade ögonbrynen en smula, förblef tyst en stund, men började så slutligen sakta och vägande på orden, som om han reciterat ur en bok:

»Vill du höra på, skall jag berättat dig min saga från i höst. — En enslig trakt var det, en långsträckt, öde strand, där vågorna kluckade sakta mot kullerstenarne, ty förundransvärdt vackra dagar var det, hela tiden jag lefde därute. Det var så

Vägghyra, Mal och Bakterier

utrotas af **Aktiebolaget Desinfection**
i rum, tartyg och bostäder allt på stället — utan bortförande af möbler.
Rikstel. 34. — Kontor: Brunkebergsgatan 3 B. — Allm Tel. 7494.

CAKES fullt färdiga med de bästa specialhandlarna i hufvudstaden.

FÖRSÖK! Guldmedalj Stockholm 1897, för utmärkta brödorder samt för främjande industriell verksamhet.

C. W. SCHUMACHER Kongl. hofleverantör. 17 Norrlandsgatan 17, Stockholm.

SPISBRÖD. många sorter. Tysklands öfver hela riket. Begär priskrav!

stilla och lugnt, alldeles som i juni. Och ofvanför stranden började skogen, först med små granar, förkrympta furor och björkar, se'n kommo lindarne och almarne och ekarne.

»Jag bodde i en stuga på stranden, hade hyrt mig in hos ett fiskarfolk och lefde lugnt och i fred de första dagarne. Men så kom hon. Det är nu alltid mitt öde, att något störande skall träffa mig öfverallt jag kommer. Inte kan jag hjälpa, att så många kvinnor råkat korsa min väg.

»Men hon var så frappant. Hennes utseende slog mig genast, och så hennes sällsamma namn: *Divina*. Inte kan jag säga, att jag sökte henne, ej heller att hon sökte mig. Hon bodde nog härute för att få lefva i ensamheten, som äfven jag sökt för en tid. Men vi fördes tillsammans af en slump och — som väl lyckligt var — hastigt blefvo vi åter skilda från hvarandra, utan att något saknadens minne ligger gnagande och sargande på djupet — åtminstone inte hos mig. Hvarje kärlek jag haft är ett minne, som hvar gång det dyker upp för mig glimmar som en solstråle genom själen. Men aldrig har jag träffat någon, som förmått lysa lifvande och värmande därinne för beständigt.

»Hennes utseende slog genast mitt konstnärsöga. Ett blekt madonnaansikte, ett guldskimrande renässanshår och ett par ögon, obestämda och skiftande som kameleontens färg. Och så hennes sätt att tala, beslöjadt, vemodigt och vekt. Aldrig ett skratt, blott då och då ett drömmande, mjukt leende, svårmodigt glidande öfver hennes smala läppar.

»Hon bodde i en villa i skogsbyn till sammans med sin gamla moder. Hon var

nog tjuguatta år eller något dylikt. Hon hade debuterat som sängerska en gång, men hastigt fått afbryta sin konstnärsbana af skäl, som den hektiska rodnaden, som då och då flammade öfver hennes kinder, eller ett lätt rosslande i hennes bröst kunde meddela.

»I denna kvinna vardt jag nu vansinnigt kär. Du vet, huru högt jag älskar hösten, hur jag dyrkar de praktfullt brinnande färger, i hvilka skogarne skifta — björkarnes ljusa, genomskinliga guldglans, lönnarnes lågande karmosin och prälande crocus. Denna kvinna syntes mig som en inkarnation af hösten själf. Min pänsel kittlade i handen, jag kände en intensiv, tärande lust att måla henne. Och med ett vekt, sakta småleende fogade hon sig i att stå modell för mig. Hon valde själf sin dräkt, en vid svart sidenklädning, som praktigt stack af mot hennes hvita hy. Jag målade som jag aldrig förr har målat. Jag målade med blodet i brand och nästan med raseri öfver att det gick för långsamt, fastän dagrar och skuggor flöto fram under pänseln med en brinnande fart som aldrig förut.

»Ja, så var det den där morgonen, då vi sutto ensamma nere vid stranden, som det hände. Det är nu alltid så, att då hösten susar sin griftsång i skogarne, brusar genom mig en känsla att sitta i fred och ro vid en »egen härd».

»Jag vet ej, hvarifrån orden kommo, men de flöto som en ström från mina läppar. De färger med ord, som skildrade min dyrkan för henne, voro säkert lika brinnande som de på taflan. Jag försökte draga henne intill mig, men hon lösgjorde sig sakta.

Åh, hvad det tjusade mig, hennes leende, så vemodigt och vekt, där hon stod framför mig och såg på mig med en blick, som jag aldrig skall glömma. Hennes stämma var lugn och klar, men ögonen hade en fuktig glans då hon sade:

»Nej, nej, inte så! För er blommor kanske åter en majdag, men för mig — —»

»Ett rosslande i bröstet afbröt hennes ord, och hon vände sig om. Jag böjde mitt hufvud och stirrade i sanden, och då jag åter såg upp, var hon borta. — Och jag såg henne aldrig mera. Den närmaste veckan kom jag flere gånger om dagen till villan, där hon bodde, och klappade på dörren. Men ingen släppte mig in. Så en dag fann jag fönsterluckorna förskrufvade. De som bodde därinne hade rest.»

Min vän tystnade. En lång stund satt han försjunken i funderingar, så reste han sig hastigt upp ur stolen, fattade pänseln, som han kastat bort, och gjorde en liten ändring i draget kring munnen på porträttet:

»Se så där, ja,» sade han, och rösten, som ljudit så vek och melodisk förut, hade plötsligt fått en hård, kall klang. »Nu ser hon ut alldeles, som då hon stod framför mig, när vi skildes.»

Innehållsförteckning:

Anna Boberg-Scholander; »Tirfings» diktarinna; af Gurli Linder. (Med porträtt.) — Förspelet till »Tirfing», mytisk sagodikt af Anna Boberg. — Fullt upp att taga vara på; några funderingar af Fanny Chrysanter — Ett hems möblering; för Idun af E. G. Folcker. VI. Sofrummet. — Hvad skall man gifva i drickspengar? För Idun af Resa. (Forts. och slut). — Från Iduns läsekrets: Hilsen og tak fra en norsk kvinde. — Ur notisboken. — Teater och musik. — Divina; en höstsaga af Johan Levert. — Tidsfördrif.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Julklappsdeviser för Idun af F. M. C.

1. Blott i hemmets lugna sköt det passar Att med oss du går omkring och tassar. Passar bättre ock att i oss gå Än att under någon af oss stå.

2. Att blifva i min tjänst utsliten, Det nu mitt öde varda skall. Men ända intill sista biten Jag troget fylla vill mitt kall, Och skall på tidens frågor svara Samt lära dig att ta på tiden vara.

3. Uppå resan genom lifvet, Där man i mitt första kör, Man behöfver, det är gifvet, Månet viktigt tillbehör. Samt kan i mitt andra proppas. Dock kan sådant där ej stoppas, Som vill gärna gå i kras. Men mitt hela helt försiktigt Gömmer allt, som anses viktigt, Om till reskamrat han ta's.

4. Hvar yngling drömmer ju om härnadståg, Och hjältebragder hägra för hans håg;

Till polens isar vill han sig bege Med Nordenskiöld, med Nansen och Andréé.

Han genom Asien i fantasin Gör djärfva upptäcktsfärder med Hedin.

Och där ekvatorns sol så glödhet lågar

Han genom Afrika med Stanley tågar,

Med unge Nordenskiöld han sen styr färden

Till indianerna i nya världen Jag följer med och visar honom vägen,

När han om kosan skulle stå för-lägen.

Bokstafsuppgift.

a	a	a	a	a	a	a
a	d		d		d	e
e		e	f	i		k
l	l	l	l	l	m	n
n		n	o	p		r
r	r		r		r	s
s	t	u	u	v	y	ö

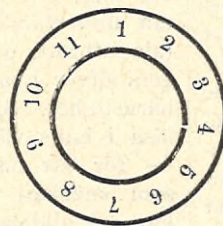
Bokstäfverna skola omflyttas i figuren så att de längre orden i densamma på följande sätt beteckna: a, a, a, a, a, a, a = kvinnonamn, a, a, e, l, n, r, s = mansnamn, a, e, k, n, r, s, ö = berg i Europa, s, t, u, u, v, y, ö = ö i Stora Oceanen.

Orden utgående från mellersta rutan i figuren beteckna: l, f, d, a = finnes i Idun, l, i, d, a = bibliskt uttryck, l, l, m, n = ö i Atlantiska oceanen,

l, p, r, ö = kvinnonamn, l, o, r, u = kemiskt ämne, l, n, r, s = retmedel, l, l, l, l = sjömansterm, l, e, d, a = svensk stad. De mindre orden beteckna: e, f, i = pseudonym, e, l, n = längdmått, i, l, p = på vattnet, n, o, p = mansnamn.

Moster Lisa.

Cirkelgåta.

1, 2, 3 = förrådsrum, 1, 2, 3, 4 = mansnamn,

2, 3, 4, 5 plus ett streck = syd-europeisk stad,

4, 5, 6, 7 = både fast och flytande,

5, 6, 7 = stad,

6, 7, 8, 9 = transportmedel,

7, 8, 9 = snara,

7, 8, 9, 10 = mansnamn,

10, 11 = segt och smidigt,

10, 11, 1, 2 = kan blott en kvinna blifva,

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 = en lysande syskonkrets.

Moster Lisa.

Fyrkantgåta.

a	a	e	e
i	i	g	g
g	h	l	l
l	l	m	n

1) högtid, 2) gammalt namn, 3) socken, 4) sjö.

b—g.

Lösningar.

Logografen: Vigilansen: glans, galen, val, visa, vin, vig, vals, niga. Palindromcharaden: Domsaga: Saga, mod, dom, agas.

Chiffergåtan:

a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, x, y, z, å, ä, ö.

Ett bo är godt, Fast det är litet; Hvar man är herre hemma.

Fast tvänne getter endast Och halmtäckt s-l man äger, Det bättre är än tugga. (Tänkespråk ur »Edda».)

Bland nu befintliga Cacaosorter intages säkert förnämsta platsen af HULTMANS CACAO Guldmedalj vid 1897 års Konst- och Industriutställning i Stockholm.